

ASOCIAAL ONDERNEMEN

De fantasietjes van de elite. Onder deze titel schreef Bas Heijne in *NRC Handelsblad* van 23 december 2018 een essay over het einde van het valse engagement. 'Schijnprogressiviteit is de nieuwe opium van het volk', schrijft hij. 'Wie voor de bühne laat zien dat hij het hart op de goede plek heeft, dat zijn bedrijf zich inzet voor een betere wereld, kan achter de schermen gewoon zijn slechte gang blijven gaan.' Hij verwijst naar het boek *Winners Take All, The Elite Charades of Changing the World* van Anand Giridharadas, die in zijn boek het geloof ter discussie schijnt te stellen dat je heel goed rijk kunt worden en tegelijkertijd weldoener voor de mensheid kunt zijn.

Ook ik leef dat geloof, dus ik heb het boek meteen besteld. Ik twijfelde al eerder aan mijn geloof, toen ik een vrijgevestigde straatpsychiater sprak, die woest werd van de bij De Bijenkorf winkende partners van adviesbureaus, gespekt door opdrachten vanuit ministeries en gemeenten. Terwijl de werkelijke vernieuwing binnen de GGZ ontstaat in kleine initiatieven. Kleine initiatieven van bevlogen oprichters, die 7 dagen in de week 24 uur per dag werken en de eindjes aan elkaar moeten knopen. Dat is pas 'sociaal ondernemen'. De stelling van Bas Heijne is dat veel CEO's best het hart op de juiste plek hebben en goede dingen voor de wereld doen, totdat het hun eigen belang raakt. Zou ik bereid zijn mijn grote huis, het goede leven voor mijn kinderen, de mooie reizen die we maken op te geven? Niet meer 80 uur per week adviseren en goed geld verdienen, maar 80 uur per week in een klein GGZ-initiatief en aardig kunnen rondkomen? Ik geloof het niet, als ik heel eerlijk ben. En ik herken dat het gemakkelijk geven is als je het zelf goed hebt en het geven je persoonlijke belang niet raakt.

Ondertussen bezorgen mij de woorden 'sociaal ondernemen' toch wat rillingen over de rug. Omdat het precies die combinatie van woorden is, die erop duidt dat ondernemen blijkbaar niet vanzelfsprekend ook sociaal is. En ook nog dat dat wel zo hoort te zijn. Wie zal het hardop toegeven dat hij of zij 'asociaal ondernemer' is? Bauman verklaart mijn onrustige gevoel in zijn boek *Postmodern Ethics* (p. 34): 'To let morality out of the stiff armour of the artificially constructed ethical codes (or abandoning the ambition to keep them there), means to re-personalize it. [...] What we are learning, and learning the hard way, is that it is the personal morality that makes ethical negotiation and consensus possible, not the other way round.' Het begint bij individuele moraliteit, niet bij een gezamenlijk geconstrueerde code van waaruit we normatief bewegen. Ik werk liever samen met mensen die zich geen 'sociaal ondernemer' noemen, maar het gewoon doen zonder dat zij zich dit realiseren. Deze mensen vinden het gewoon logisch om vanuit persoonlijke moraliteit zich sociaal te bewegen. Dadelijk wordt 'sociaal zijn' de nieuwe norm en moeten we allemaal voor de bühne bewijzen dat we voldoen aan die norm. Na *The voice of Holland, The social entrepreneur of Holland* op tv. Ik moet er niet aan denken!

Shirine Moerkerken werkt als veranderkundige bij *Strange | Strategy and Change* en helpt organisaties bij de wijze waarop zij antwoorden geven op maatschappelijke vraagstukken. Zij leidt daarnaast collega-adviseurs op, waaronder bij Sioo. Tevens geeft zij een 15-daagse leergang *Interveniëren*. Zij schreef over haar vak in haar boek *Hoe ik verander*.

